

VLIBERGH, Jan Emiel (eigenlijk Joannes Emilius), hoogleraar aan de Katholieke Universiteit te Leuven (Zoutleeuw 24 januari 1872 - Leuven 6 januari 1925).

Zoon van een Oostvlaams rijkswachter. Hij bracht zijn jeugd jaren hoofdzakelijk door te Gistel en te Eernegem, volgde middelbaar onderwijs aan het Klein Seminarie van Roeselare en aan het college te Veurne. Van 1891 tot '96 studeerde hij rechten te Leuven. In 1899 werd hij doctor in de politieke en sociale wetenschappen met een vergelijkende studie over het grondkrediet in Duitsland, Frankrijk en Italië. Vliebergh had van zijn studententijd af veel belangstelling voor de problemen van de boeren en werd een van de grote organisatoren van de Boerenbond. Van 1902 af was hij hoogleraar aan de Hogere Handelsschool te Leuven en van 1907 af doceerde hij aan de Leuvense rechtsfaculteit.

Vlieberghs Vlaamse overtuiging werd vooral gevormd te Roeselare, te Veurne en te Leuven. Hij beschouwde de Vlaamse strijd meer als een cul-

tuurstrijd en als een sociale beweging dan louter als een taalstrijd. In het genootschap Met Tijd en Vlijt, waarvan hij later voorzitter werd, durfde hij reeds als jong student netelige onderwerpen aanpakken. Zo sprak hij er over Vlaamsch op Kiesgebied, waar hij - in tegenstelling tot zijn latere houding - nog volhield dat de kandidaten voor een politiek mandaat eerst en vooral Vlaams moesten zijn en dan pas katholiek. Er kwam dadelijk heftig verzet tegen deze stelling, vooral van de aanwezige studenten-seminaristen en men trok uiteindelijk de conclusie dat blanco stemmen alleen toegestaan was, indien de katholieke meerderheid in de kamers hierdoor geen gevaar liep.

Op het eerste congres van de Vlaamsche Katholieke Landsbond (21 en 22 augustus 1893) speelde Vliebergh een niet geringe rol. Op zijn voorstel werd de wens geuit tot samenwerking van Landsbond, Belgische Volksbond en Boerenbond. Ook op het congres te Brugge (12-14 augustus 1906) drong Vliebergh aan op een grondige reorganisatie van de Landsbond.

In 1898 werd de kring Eigen Leven opgericht, die tot doel had de V.B. nieuw leven in te blazen en ervoor te zorgen, dat de V.B. katholiek zou blijven in haar grondvesten. Vliebergh was een van de kernleden van deze kring en van 1901 af zouden de vergaderingen ervan ook in zijn woning plaatsvinden. Eind 1899 was hij de voornaamste onderhandelaar in verband met de samensmelting van de tijdschriften Dietsche Warande en Het Belfort; van 1900 af verschenen ze als één enkel tijdschrift met Vliebergh als redactiesecretaris. In 1904 was hij ook, als opvolger van prof. P. Alberdingk Thijm, voorzitter geworden van Met Tijd en Vlijt. Ook het Davidsfonds was hem veel verschuldigd. Tussen 1885 en 1908 trad hij er vaak op als spreker. In 1910 werd hij er de eerste ondervoorzitter van en in 1911 algemeen voorzitter als opvolger van de ontslag nemende minister J. Helleputte.

Hij hielp grotendeels het standpunt bepalen dat het Davidsfonds deed besluiten toch deel te nemen aan de feestelijkheden ter gelegenheid van 75 jaar Belgische onafhankelijkheid; in 1912 zetelde hij ook als afgevaardigde van het Davidsfonds in het Vlaamsch Comité voor de Tentoonstelling te Gent in 1913, dat zich tot doel had gesteld het Nederlands bij deze manifestatie de plaats te geven waarop het recht had. Onder zijn leiding bereikte het Davidsfonds in 1914 een recordaantal leden van 13.000.

In de periode van 1897 tot 1913 schreef hij ook een aantal belangrijke bijdragen in verband met de V.B. : De Drie Wetstalen in Zwitserland (1897) - in 1898 en 1904 schreef hij trouwens soortgelijke artikelen over de situatie van de Polen in Pruisen en over de Ierse taalbeweging - en De nieuwe Kieswet en de Kiezers (1892). In november 1907 stelde hij in een vergadering van het Vlaams Rechtsgenootschap de erbarmelijke verwaarlozing van onze taal bij het gerecht aan de kaak, terwijl hij in 1913 een opmerkelijk artikel schreef over Hooger Onderwijs voor Katholieke Vrouwen.

Vliebergh was ook de bezieler en de hoofdredacteur van het nieuwe blad voor Vlaamse katholieke intellectuelen, Hooger Leven, dat voor het eerst verscheen in november 1906. In het jaar 1907, na het verschijnen van de bisschoppelijke onderrichtingen in verband met de vernederlandsing van het onderwijs (1906), werden onder zijn impuls voor het eerst te Leuven Vlaamse vakantieleergangen georganiseerd. De bedoeling ervan was de leraren van het middelbare onderwijs vertrouwd te maken met de Nederlandse vakterminologie en zo het succes van de vernederlandsing te verzekeren. Na zijn dood zouden deze leergangen trouwens ook Vlieberghs naam krijgen.

Als voorzitter van het Davidsfonds ijverde hij van 1911 af niet alleen voor de volledige vernederlandsing van het middelbaar onderwijs, maar ook voor de vernederlandsing van de universiteiten van Gent en Leuven. Toen de Leuvense universiteit in 1911 besloot Vlaamse leergangen op te richten, kreeg Vliebergh de eerste Nederlandse leerstoel in het strafrecht en in de economie toegewezen.

Gedurende de Eerste Wereldoorlog verzette hij zich kordaat tegen elke vorm van Duitse inmenging in het Vlaamse ontvoogdingsproces; hij was daarom gekant tegen activisme en bestuurlijke scheiding. In verband met de vernederlandsing van de universiteit van Gent nam Vliebergh, toen L. Dosfel hem om raad vroeg, of hij er een leerstoel zou aanvaarden of niet, dan ook zeer scherp stelling tegen deze universiteit. Volgens hem mochten de Vlamingen uit de handen van de Duitsers geen herstel van onrecht aanvaarden omdat men daardoor Vlaanderen een slechte dienst zou bewijzen. Op 10 maart 1917 ondertekende hij ook, als voorzitter van het Davidsfonds, het protest der 77 intellectuelen tegen de bestuurlijke scheiding en op 30 januari 1918 verzette hij zich tegen de uitroeping van Vlaanderens zelfstandigheid.

Toch is hij steeds vriendschap blijven voelen voor diegenen die uit idealisme activist waren geworden, en in 1924 stelde hij de motie voor amnestie op die door het Davidsfonds werd verspreid. In 1921 had hij ook al deel uitgemaakt van het comité ter bevordering van amnestie dat met zijn grootscheeps geplande actie echter niet van de

grond kwam. Met dr. H. Allaeyns en prof. L. Scharpé stichtte hij na de oorlog ook het Komiteit Kinderen Borms om de vier kinderen van August Borms te laten studeren. Samen met Scharpé richtte hij in diezelfde periode ook het Studiefonds voor de kinderen van getroffen Vlamingen op, dat later zou uitgroeien tot het Scharpéfonds (van 22 juni 1935 af).

De laatste jaren van zijn leven werden zijn activiteiten erg bemoeilijkt door een slepende verlamming.

WERKEN: *De nieuwe kieswet en de kiezers* (1892); - *De drie Wetstalen in Zwitserland* (1897); - *De Iersche Taalbeweging*, in *Lettervruchten van Met Tijd en Vlijt* (1898); - *De Vlaamsche Katholieke Landsbond*, in *De Boer* (1898); - *De Polen in Pruisen*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1904); - *Is Coremans' wetsvoorstel ongrondwettelijk?*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1904); - *Hooger Onderwijs voor Katholieke Vrouwen*, in *Dietsche Warande en Belfort* (1913).

LITERATUUR: P.J. Salsmans, *Prof. Dr. Emiel Vliebergh* (1945); - J. Persyn, *De wording van het tijdschrift Dietsche Warande en Belfort en zijn ontwikkeling onder de redactie van Em. Vliebergh en Jul. Persyn* (1963); - H.J. Elias, *Geschiedenis van de Vlaamse Gedachte*, IV (1965); - J. Persyn, *Vliebergh Emiel*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, II (1966, kol. 918-921); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914-1939*, I (1969).

LUDO HELSEN